

Vlaamse overheid

Arenbergstraat 9

1000 BRUSSEL

T 02 553 68 00

www.cjasm.vlaanderen.be

VERSLAG

FOCUSGROEP 1 – STELLING 1 – DE GEMEENSCHAPPELIJKHEID TUSSEN DE DEELSECTOREN IS IN DE 21STE EEUW GROTER DAN HET VERSCHIL, WAT OOK EEN GEMEENSCHAPPELIJK THEORETISCH KADER VRAAGT

11/09/2015

Moderator en verslaggever: Katrijn Van Kerchove

De gemeenschappelijkheid tussen de deelsectoren is in de 21ste eeuw groter dan het verschil, wat ook een gemeenschappelijk theoretisch kader vraagt.

Wat? Antwoord op de stelling?

- Er is een grote **eensgezindheid** over deze stelling: **Ja, maar...**
Positief antwoord op de vraag naar/nood voor een gemeenschappelijk theoretisch kader, maar er wordt sterk benadrukt dat er voldoende oog en ruimte voor de verschillen en nuances tussen de deelsectoren moet zijn. Het kader moet focussen op de gemeenschappelijkheden en de gelijke uitdagingen, en ruimte laten voor de verschillen en uniciteit van de deelsectoren. Er zijn veel gemeenschappelijkheden, maar daarnaast ook verschillen. Deze diversiteit is net een sterkte. Er is veel complementariteit, wat de sector als geheel sterk maakt.
- Gemeenschappelijk = een **brede erfgoedbenadering**: de diverse deelsectoren, maar bijvoorbeeld ook onroerend erfgoed. Op een operationeel niveau, in de dagelijkse werking, kan je niet werken met een opdeling OE/RE/ICE, alles is met elkaar verweven. Enkel op Vlaams beleidsniveau wordt dit onderscheid gemaakt.

Waarom?

Voordelen en kansen

- **Samen sterk.** De cultureel-erfgoedsector is te klein, om per deelsector apart een theoretisch kader/langetermijnperspectief voorop te stellen. Er is één gemeenschappelijk kader nodig om op alle uitdagingen een antwoord te kunnen bieden.
- Afhankelijk van de noden kan je andere **accenten leggen**, een gemeenschappelijk kader moet dit toelaten.
- Decreetwijzigingen volgen elkaar snel op, een kader biedt een kans om een discours te ontwikkelen dat de **tijd doorstaat/politiek overstijgt**.
- Eén gezamenlijke visie en kader biedt mogelijk een **groter draagvlak, betere afstemming en een sterkere basis voor een hogere financiering**.

Mogelijke valkuilen

- **Weerstand** vanuit de eigen werking/deelsector. Daarom is het belangrijk om meerdere stemmen binnen 1 kader toe te laten.
- Te veel **betonnenen** waardoor er geen ruimte is voor experiment.
- Te **wollige begrippen, containerbegrippen** (vb. duurzaamheid) <> dit laat anderzijds een brede invulling toe die toepasbaar is op de diversiteit aan deelsectoren en soorten erfgoed.
- De **schaalgrootte van partners/spelers** in het veld en de **context** waarbinnen bepaalde spelers zich bevinden kan een moeilijkheid zijn voor het toepassen van een dergelijk kader (vb. grootsteden die met een eigen discours zitten).

Wat moet er veranderen?

- Het begrip '**memory institutions**' is volgens de deelnemers geen aantrekkelijk begrip. Het legt te veel focus op het verleden, als erfgoedorganisatie wil je meer bereiken dan het doorgeven van collecties en kennis over het verleden.
- De deelnemers formuleren diverse bedenkingen bij het **begrippenkader (transbron, bron, hulpbron, parabron)** en de doelstelling om hiermee een gezamenlijk kader te bieden voor wetenschappen als geschiedenis. De reële noden en uitdagingen van de sector mogen niet herleid worden tot een terminologische kwestie. Het theoretische kader is ook moeilijk te vertalen naar een groter publiek waarvoor het erfgoedveld ook relevant wil zijn.
- De **schotten tussen de soorten organisaties** moeten meer losgelaten worden (vooral refererend naar de subsidiëring, de rol die je in hoofdzaak opneemt vb. collectiebeherend, makelaar...). Het is beter om te spreken van rollen die opgenomen worden, in plaats van 'musea', 'archieven', 'erfgoedbibliotheken', 'expertisecentra'... Het huidige beleid gaat uit van deze opdeling. Deze opdeling denkt te star in hokjes en laat geen hybride organisaties toe. De opdeling tussen collectiebeherende organisaties en dienstverlenende organisaties klopt ook niet. Ook vanuit collectiebeherende organisaties kan een dienstverlenende werking worden opgezet. Anderzijds vragen beide types van organisaties wel specifieke expertises... *Het begrip 'collectiebeherende organisaties' als ruimer begrip?* Hiermee is niets mis, maar enkelingen vinden het niet sexy.... De rol 'collectiebeherende organisatie' wordt wel goed bevonden.
- Er moet **vrijheid** zijn om **verschillende functies, of net niet alle functies op te nemen**. De mogelijkheid om in te tekenen op vb. prioriteiten.
- Er zijn meer afspraken nodig, afstemming, tussen de taken die verschillende organisaties opnemen. Deze afspraken moeten in netwerkverband worden gemaakt.
- Het woord '**ontsluiten**' kan vervangen worden door 'publiek toegankelijk maken'.

Concrete doelstellingen/aanbevelingen: welke elementen/bouwstenen moeten zeker aan bod komen?

- Een gemeenschappelijk theoretisch kader moet vertrekken vanuit **gemeenschappelijkheden, en ruimte laten voor de verschillen**.
- Het moet gaan om gedeelde uitdagingen, principes en uitgangspunten.
- Het mag **geen semantisch/terminologisch discours** zijn. Niet nodeloos alles in één jargon proberen te duwen.
- Het moet uitgaan van een **breed erfgoedbegrip** dat de diverse deelsectoren, maar ook soorten erfgoed (OE/RE/ICE) omvat. Het apart benaderen van 'digitaal erfgoed' is te verantwoorden omdat het een heel eigen problematiek is.
- Het moet uitgaan van een **brede invulling van de notie 'collectie'**.
- Het begrip en de betrokkenheid van **cultureel-erfgoedgemeenschap** in een erfgoedwerking kan een belangrijke basis blijven in het beleid.

- De **maatschappelijke relevantie** (waarom bewaren? waarom erfgoedzorg?) en de **relevantie voor een nieuw publiek, nieuwe generaties...** zijn belangrijke uitdagingen. (Enkelingen vinden het begrip 'erfgoed' te moeilijk voor en breed publiek, moeilijk verkoopbaar).
- De **intrinsieke waarde** van erfgoed is belangrijk. Deze intrinsieke waarde is net problematisch bij het selecteren van erfgoed.
- Het **CANON-idee** is belangrijk. Wanneer je selecteert en een erfgoedwerking uitvoert, ben je bezig met canonvorming. Het begrip canon hoeft echter niet noodzakelijk meegenomen te worden.
- **Rollen/functies** die nodig zijn voor een erfgoedwerking en het kunnen inspelen op alle uitdagingen die er zijn, moeten worden gedefinieerd. Er kunnen afspraken worden gemaakt over deze rollen. De opdeling in types organisaties vandaag de dag (zoals bepaald in het CED) komt niet overeen met de noden in het veld. Het moet veeleer gaan om rollen die moeten worden opgenomen, los van het soort organisatie je bent. Er moet openheid zijn om verschillende/andere rollen op te nemen afhankelijk van de noden.
 - ⇒ Bepalen wat de gedeelde uitdagingen zijn.
 - ⇒ Bepalen welke rollen/functies er moeten worden opgenomen op een antwoord te bieden op deze uitdagingen.
 - ⇒ Bepalen welke expertise nodig is om deze rollen/functies op te nemen.
 - ⇒ Bepalen wie wat kan doen.
 (Een andere denkpiste kan zijn om te denken vanuit maatschappelijke velden en thema's.)
- Een dergelijk kader moet gedragen worden door een basis, het mag **niet top-down** worden opgelegd. Dit helpt je niet om schotten te doorbreken. Een pragmatische aanpak in dialoog is wenselijk. Medewerkers in het veld moeten zich erin kunnen herkennen, het mag niet te abstract zijn.